

METOD SASTAVLJANJA

TAKTIČKIH ZADATAKA ZA OBUKU STAREŠINA

JEDNO ISKUSTVO IZ RADA U ŠKOLAMA

Za praktičnu obuku starešina potrebno je pripremiti odgovarajući taktički zadatak, čiji sadržaj i obim zavise ponajviše od nastavnog cilja.

Prema nastavnom cilju zadaci mogu biti:

a) Opšti taktički — u kojima je težište na radu i borbenim dejstvima pešadijskih jedinica. Rad tih jedinica razrađuje se potpuno, a rad drugih rodova i službi samo koliko je potrebno da ojačanja i podrška pešadijske jedinice u pretpostavljenoj borbenoj situaciji budu u skladu sa njenom ulogom i zadatkom.

b) Stručni taktički — u kojima je težište na određenom rodu, odnosno službi, čiji se rad razrađuje potpuno, a dejstvo pešadije i drugih rodova i službi razrađuje se samo koliko je potrebno da se stvore logični uslovi za razradu dejstva težišnog roda-službe.

Pri razradi ovakvih taktičkih zadataka rešavaocima se obično daje potpuna odluka opštevojnog starešine, iz koje proističe zadatak roda. Međutim, ako to zahteva nastavni cilj, zadatak se može postaviti i tako da se od rešavalaca u odgovarajućoj meri traže rešenja i po drugim rodovima-službama.

c) Kompleksni taktički — u kojima se daje podjednako mesto svim obuhvaćenim rodovima i službama. Ovaj se zadatak mora razraditi kompleksno, sa dovoljno podataka za sve, tako da se

rešavaoci mogu kompleksno obučavati i u datoj situaciji sagledati ulogu i zadatke svih obuhvaćenih jedinica i ustanova.

Kompleksni zadatak je u svakom pogledu najteže pripremiti, jer sve jedinice i ustanove moraju biti potpuno i logično uklopljene u pretpostavljenu ratnu situaciju, što se mora dočarati nizom odgovarajućih podataka.

Svaki taktički zadatak može se pripremiti za rešavanje po karti, na zemljištu, pomoću reljefa ili kombinovano. U svakom slučaju treba voditi računa o realnom materijalnom obezbeđenju koje će rešavaoci imati u svom radu.

Isto tako, rešavaocima se može dati dovoljno vremena, tj. da rade u okviru normalnog radnog vremena u školi, komandi ili jedinici. O tome treba voditi računa, jer se operativno vreme dato u zadatku obično neće poklapati sa astronomskim u čijem će okviru raditi rešavaoci. Takođe se može dati skraćeno vreme radi navikavanja rešavalaca na brži rad, odnosno operativno vreme radi njihovog dovođenja u položaj da imaju samo onoliko vremena koliko bi ga logično mogli imati u odgovarajućoj ratnoj situaciji. Poželjno je da se operativno vreme dato u zadatku poklapa sa astronomskim u kome će raditi rešavaoci.

Za koju formu obuke, sa kakvim sadržajem i za koje uslove izvođenja

treba da bude pripremljen taktički zadatak određuje komandant jedinice, odnosno nadležni starešina u školi, u skladu sa planom i programom obuke. Razrađivač zadatka se mora blagovremeno s tim upoznati i utvrditi čemu rešavaoci treba da se obuču u organizacionom procesu rešavanja zadatka, a čemu u dinamici.

Pre početka razrade zadatka treba izvršiti odgovarajuće pripreme.

U teornoj pripremi potrebno je solidno proučiti pravilske odredbe i druge materijale u vezi sa dejstvima »plave« i »crvene« strane. To je vrlo važno, jer kompozicija zadatka i svi postupci strana moraju biti u što boljem skladu sa svim faktorima koji na to utiču, tj. moraju imati puno opravdanje u odgovarajućim pravilskim odredbama i elementima date situacije. Eventualna odstupanja od toga potrebno je u odgovarajućem momentu objasniti rešavaocima, da bi im to poslužilo kao poučan primer stvaralačke primene pravilskih odredaba.

Praktična priprema obuhvatala bi: proučavanje uslova datih kao okvir u kome zadatak treba da bude razrađen i pronalaženje najpogodnije forme obrade i obima svakog dokumenta, odnosno elaborata u celini. Zatim, potrebno je odrediti i formulisati nastavna pitanja koja treba obraditi kroz rešavanje zadatka. Ovo je važan deo posla, jer od toga kako će razrađivač shvatiti i sprovesti postavljene uslove u velikoj meri zavisi uspeh u komponovanju i pripremi zadatka.

Na primer, potrebno je temeljito proučiti i ova pitanja: na kakvom zemljištu će se odvijati borbena dejstva i kakav treba da bude odnos snaga; kakvo mesto i ulogu dati jedinici u okviru borbenog poretka više jedinice; kojim sredstvima i uolikoj meri treba podržati dejstva jedinice; koliku širinu zone dejstva dati u odbrani,

odnosno koliku dubinu zadatka u napadu; da li neka od strana, odnosno jedinica, treba da raspolaže nuklearnim naoružanjem ili ne; da li treba i u kojoj meri obraditi pripreme radnje: dovođenje jedinice iz dubine, eventualni prelazak preko reke itd.?

Materijalna priprema obuhvatala bi: pripremu potrebnih kompleta karata, trebovanja vozila za eventualni izlazak na teren i sl.

RAZRADA ELABORATA

Izbor zemljišta na kome će se odvijati zamišljena borbena dejstva ima poseban značaj, jer zemljište sa svojim karakteristikama predstavlja uvek jedan od osnovnih elemenata svake borbene situacije. Može doći u obzir zemljišni pravac ili prostorija, što zavisi od teme, odnosno vrste zadatka, veličine jedinica za koje se on priprema i drugih uslova kojima izabrano zemljište treba da odgovara. Na primer, za temu »Borba protiv vazdušnog desanta« potrebno je naći rejon — mesto pogodno za spuštanje vazdušnog desanta; za temu »Napad sa forsiranjem reke«, treba nam zemljište sa odgovarajućom rekam čije karakteristike omogućavaju da se jasno i poučno obrade predviđena nastavna pitanja. U svakom slučaju, potrebno je da zemljište omogućava poučnu upotrebu određenih rodova i službi, da odgovara predviđenom načinu izvođenja i omogućava više varijanti za celishodno rešenje zadatka.

Da bi se utvrdilo da li izabrano zemljište ispunjava postavljene uslove, potrebno je već pri njegovom izboru u osnovnim konturama na karti ili na papiru skicirati zamisao razrade zadatka, povezujući način obrade nastavnih pitanja sa objektima na zemljištu. Korisno je da se predvidi viš

celishodnih rešenja za svako nastavno pitanje.

Preporučljivo je da se odaberu dva pravca (prostorije) i na njima uporedo rešavaju određeni problemi. Starešina koji je naredio razradu zadatka odlučiće se za zemljište koje više odgovara. Ako se neki problemi ne mogu na izabranom zemljištu rešiti po najcelishodnijoj varijanti, starešina odlučuje čemu treba dati prednost.

Po izboru zemljišta, treba napraviti plañ razrade elaborata, jer se tako obezbeđuje organizovan rad, pogotovo ako u njemu učestvuje više ljudi. Planom se reguliše: početak rada, rok završetka pojedinih dokumenata, vreme eventualnog izlaska na zemljište, zaduženja pojedinih učesnika, kolektivne diskusije radi usklađivanja gledišta po spornim problemima i druga pitanja.

Rad na pripremi zadatka ne sme biti poznat onima koji će ga rešavati.

Svi elementi zadatka zavise jedan od drugog. Zato menjanje nekog detalja u jednom dokumentu zahteva promenu i u drugim dokumentima, što povećava obim posla, naročito kod kompleksnih zadataka, a pogotovu ako je već razrađena i dinamika. Zato stalno treba imati u vidu šta je glavno a šta sporedno u zadatku, pa tim redom rešavati probleme i obrađivati dokumente.

Vrlo je važno da se na zemljištu pravilno odredi linija sudara strana, tj. linija sa koje bi u ratu počelo dejstvo jedinica po određenoj taktičkoj radnji. To je u stvari zemljišna linija pogodna za određenu taktičku radnju (grebeni, reke, uska grla na pojedinim pravcima i sl.), gde bi obično došlo do izvesnog zastoja u borbenim dejstvima, do unošenja promena u početni borbeni raspored, prelaska iz jednog vida dejstva u drugi itd. Računato po vremenu, prostoru, odnosu snaga,

borbenim postupcima, realnim mogućnostima obeju strana i drugim elementima date situacije, linija sudara je logičan rezultat ranijih dejstava. Potrebno je utvrditi kada će doći do sudara na toj liniji i, polazeći od toga, odrediti prelomne linije ranijih dejstava i predvideti ona koja će se odigrati posle sudara. Sve se to mora što bolje uskladiti sa svim elementima date situacije.

Vreme koje se u razradi daje napadaču za utvrđivanje pri prelasku u odbranu na dostignutoj liniji treba da bude realno. Ako je pretpostavka situacije da se napadač nije odrekao daljih ofanzivnih dejstava, obično mu se daje manje vremena za utvrđivanje, jer je njegov prelazak u odbranu privremen, tj. on će ostati u odbrani samo dok ne dovede nove snage iz dubine i ne obavi druge pripreme za produžetak napada. Ako tema zadatka traži da se napadač dovede u teže uslove, potrebno je omogućiti braniocu da solidnije utvrdi svoje položaje.

Odnos snaga u ljudstvu i sredstvima postavlja se prema datim uslovima, odnosno prema zahtevu plana i programa. Ako to nije određeno, odnos snaga treba uskladiti sa ciljevima obe strane, vremenom, zemljištem i nastavnim pitanjima. Međusobni položaj strana može biti takav da jedna ima pogodnije a druga nepogodnije položaje, da jedna ima rezerve a druga da ih nema, da je jedna strana pretrpela gubitke u ranijim borbama a druga nije itd. Polazeći od nastavnog cilja, stranama se mogu davati i druge prednosti ili slabosti, vodeći računa da sve to bude logično i realno.

Potrebno je precizirati u koje doba godine i dana i u kakvim meteorološkim uslovima će jedinice dejstvovati. Ovo je važno naročito pri razrađivanju borbenih dejstava na koja loše

vreme, noć i slični uslovi mogu imati većeg uticaja.

Sve to u glavnim crtama treba misaono razraditi u fazi izbora zemljišta, a kasnije upotpuniti i uskladiti.

Pri sastavljanju taktičkih zadataka na temu napad u školama se najčešće obrađuju ovi dokumenti: zamisao dejstva strana — opšta dejstva, grafički i u tekstu; zamisao dejstva strana — posebna dejstva, grafički i u tekstu; osnovni zadatak sa potrebnim priložima (šema obostranog rasporeda, prilozima po rodovima i službama itd.); procena situacije sa osnovnom zamisli i potrebnim priložima po rodovima i službama; odluka — zapovest sa šemom odluke i planovima upotrebe rodova — službi ako su neophodni; postavke supozicija sa njihovim rešenjem ili bez njega; može se predvideti i analiza taktičkog zadatka, ukoliko nastavni plan traži da se ona izvodi. Da li će se obrađivati svi ovi dokumenti ili će se neki izostaviti, zavisi od namene taktičkog zadatka: da li je za školu, za rad u jedinici, za ispite i sl.

Zamisao dejstva strana (opšta dejstva) u odgovarajućoj meri obuhvata dejstva jedinica na prostoru do linije sudara, istovremena dejstva suseda i, ponekad, ona koja će se odigrati posle sudara. U ovom dokumentu se postupci jedinica daju samo u glavnim crtama. To je u stvari osnova koja nam daje potrebne elemente za sastavljanje posebnih dejstava strana i osnovnog zadatka i za obradu ostalih dokumenata elaborata.

U opštim dejstvima rešavaju se ova pitanja: sastav strana (daju se jedinice za jedan stepen više od jedinice za koju se sastavlja zadatak), ojačanja i podrška jedinica u artiljeriji, avijaciji, nuklearnim projektilima i sl. Ako se ne može dati potreban okvir sa jedinicom za jedan stepen višom, mogu se dati i potrebni elementi iz jedinice za

dva stepena više. Na primer, ako se sastavlja pukovski zadatak, treba razraditi potrebne elemente divizije i dati zonu i cilj njenog dejstva, odluku komandanta divizije za grupisanje snaga po pravcima i ešelonima, zadatak drugog ešelona (rezerve), raspored svih elemenata borbenog poretka, pozadine i prepreka, rejon gde se predviđa upotreba nuklearnih projektila i vazдушnih desanata i zadatak puka. Ako se predviđa uvođenje dela korpusne rezerve na pravcu dejstva tog puka, ili je on na krilu divizije pa je njegov sused iz okvira borbenog poretka korpusa, ili je, pak, u drugom ešelonu divizije, treba razraditi i one elemente borbenog poretka korpusa koji imaju uticaja na njegova dejstva. Ipak, treba težiti da se ne ide u veliku širinu, jer će biti manje komplikacija, manje će se trošiti karata i vremena. Kod razrade opštih dejstava treba težiti da postupci obe strane budu što približniji mogućim stvarnim dejstvima u pretpostavljenoj ratnoj situaciji.

Neki smatraju da pri razradi opštih dejstava ne treba dati odluku pretpostavljenog komandanta u celini, nego samo ono što je neophodno za rad rešavalaca. Tako bi se utrošilo manje vremena i karata, ali se u toku razrade zadatka pojavljuju izvesni problemi koji nisu blagovremeno rešeni, pa se nešto mora naknadno ispravljati, dopunjavati i ponovo usklađivati. To se može primeniti kod ispitnih i kontrolnih zadataka, kada se od rešavalaca traži samo da oforme šemu odluke i borbenu zapovest. Međutim, kod kompleksnih zadataka, gde se obrađuje dinamika uz učešće više rodova i službi, najčešće se mora u celini obraditi odluka pretpostavljenog starešine.

Za tehničku obradu ovog dokumenta nema šablona. Sve što se može grafički predstaviti na karti ili šemi — ne treba pisati. Samo ono što se ne

može grafički potpuno i jasno prikazati treba objasniti u legendi ili posebnom prilogu, izbegavajući nepotrebno dupliranje posla. Zadatak treba da bude jednostavan, potpun i jasan. Nije korisno voditi »plave« u napadu sa velike dubine. Na odgovarajućoj zemljišnoj (taktičkoj) liniji napravi se presek situacije i zatim se usklade dejstva po vremenu, prostoru i odnosu snaga tako da se dobije realan tempo napada. Dejstva napadača na karti se prikazuju u vidu klinova do linije na kojoj li on prešao u odbranu. Na toj liniji prikazuju se svi elementi njegovog borbenog poretka onako kako bi u pretpostavljenoj situaciji najverovatnije bili raspoređeni i napiše se numeracija svake jedinice. Treba pokazati i mesto gde se predviđaju nuklearni udari i označiti jačinu i visinu eksplozije i prostor koji će zahvatiti. To je potrebno uskladiti sa dejstvom jedinica koje će eksploatisati učinak atomskog udara. Takođe se prikazuje svaki desant za koji se pretpostavlja da će biti spušten u zoni dejstva više jedinice (jačine, mesto, cilj i način spuštanja).

Za »crvenu« stranu, tj. za branioca, u opštim dejstvima daje se odluka komandanta pretpostavljenog onom starešini u čijoj će ulozi biti rešavaoci. Ako su »crveni« prethodno vodili odbrambena dejstva, po pravcima se prikazuju snage koje se brane, zatim snage koje su predviđene za njihov prihvat po dubini, kao i gde je i u kakvom se položaju nalazi jedinica čija će se dejstva razigravati: da li se brani pa će iz neposrednog dodira preći u napad, ili se nalazi u dubini odakle će kao ranije određena rezerva više jedinice, odnosno posle odmora i popune, biti ponovo uvedena u napad iz pokreta. Kod većih formacija može se deo snaga nalaziti u dodiru, a deo van dodira sa napadačem, pa iz te situacije

da pređe u napad. Ako se ta jedinica nalazi u dodiru, neophodno je razraditi njena dejstva prvo za odbranu, a onda za napad, uz potrebno pomeranje elemenata borbenog poretka, a eventualno i promenu zone dejstva. To se može nacrtati na jednoj karti sa potrebnom odgovarajuće podboje. Sve ostalo što je rečeno za »plave« treba uraditi i za »crvene« (sastav jedinica, ojačanja, podrška, odnos snaga itd.). Takođe je potrebno dati podatke o snagama »crvenih« koje se eventualno nalaze u pozadini »plavih«, ako se njihova aktivnost povezuje sa dejstvi- ma bilo koje strane.

Karte na kojima se razrađuju opšta dejstva mogu biti razmere: 1 : 100 000, 1 : 200 000 i 1 : 500 000. Karta opštih dejstava sa objašnjenjem ili legendom predstavlja jednu celinu.

Kada se priprema zadatak po temi »Napad sa gonjenjem«, treba razraditi napad i gonjenje, a ako je tema samo »gonjenje«, zadatak se razrađuje počev od pogodne taktičke linije sa koje napad prerasta u gonjenje. Znači, na određenoj liniji prikazaće se obe strane sa svim elementima i njihov odnos treba tako postaviti da »crveni« koji su dotle napadali mogu preći u gonjenje. Bitno je da uslovi za gonjenje budu što realniji. I ovde je potrebno dati odluku starešina za po jedan stepen viših od komandanata suprotstavljenih jedinica, a dejstva svih elemenata njihovih borbenih poredaka realno uskladiti po odnosu snaga, vremenu i prostoru. U ovoj taktičkoj radnji potrebno je što jače aktivirati jedinice u pozadini »plavih« koji se povlače, imajući u vidu njihove realne mogućnosti. Pošto izvlačenje i povlačenje mogu da uslede zbog direktnog pritiska na jedinicu ili zbog teške situacije kod suseda, odnosno u pozadini, treba dati odgovarajuće elemente za jedan od navedenih slučajeva. Kod gonjenja vreme

u svakom pogledu igra vrlo važnu ulogu, pa mu se mora posvetiti puna pažnja.

Ako treba pripremiti zadatak po temi »Dejstvo vazdušnog desanta«, biće najcelishodnije da se prikaže napad snaga »crvenih« za čiji račun će se spuštati desant i odbranu »plavih« sa snagama koje će neposredno ili posredno biti angažovane u borbi protiv desanta. Ovde se takođe daju odluke komandanata jedinica jedne i druge strane, sa drugim potrebnim elementima, a sve to u odgovarajućoj meri.

Ovo su samo neki okviri za obradu opštih dejstava.

Zamisao dejstva strana — posebna dejstva — proizilazi iz okvira opštih dejstava. Taj dokument obuhvata dejstva jedinice »crvenih« za koju se sastavlja zadatak i one snage »plavih« koje se njoj suprotstavljaju, a obrađuje se grafički obično na karti razmere 1 : 100.000 ili, ako je potrebno da se vidi više detalja, uzima se razmera 1 : 50 000. Crtežom i tekstom prikazuju se sastav, ojačanja, zadatak i podrška jedinica i odluke komandanta obeju strana; za svaku supoziciju daje se zemljna linija i vreme preseka situacije, odnos snaga i sredstava itd.

Sastav, ojačanja i podrška jedinica mogu se dati u legendi na karti, ili ih treba posebno napisati kao prilog uz kartu. Odluke komandanta mogu na karti biti potpuno nacrtane, uz potrebna objašnjenja u legendi (vreme kad je odluka doneta i sl.).

Posebna dejstva se razrađuju od linije sudara do dubine opšteg zadatka »crvenih« u napadu, vodeći posebno računa o tome da tempo napada bude u što boljem skladu sa svim elementima situacije: odnosom snaga i sredstava, kojoj strani zemljište više pogoduje (mogućnost kretanja van puteva, pošumljenost, veći ili manji nagibi i drugo); zatim, uticajem vremena i gu-

bitaka u dosadašnjim borbama, moralom ljudstva itd. Ovo je potrebno istaći jer se tempo napada ponekad određuje bez dovoljno analize svih uticajnih elemenata, pa se kasnije pokaže da je nerealan, što stvara zabunu kod rešavalaca.

Pošto su podaci o susedima i drugim elementima borbenog poretka više jedinice u odgovarajućoj meri dati u opštim dejstvima, nije potrebno da se unose i u posebna dejstva.

Ponekad će se pred jedinicom »crvenih« u napadu braniti cela formacijska jedinica »plavih«, a ponekad cela manja jedinica i deo druge. Na primer, u zoni napada divizije »crvenih« može se nalaziti ceo puk i deo drugog puka »plavih«. Da li tada u posebnim dejstvima treba u celini razrađivati odluke komandanta oba ova puka? Mislim da je dovoljno potpuno razraditi samo odluku komandanta puka koji se ceo brani ispred divizije, a iz odluke komandanta drugog puka dati izvod samo za deo njegovih snaga obuhvaćenih tom zonom.

Posebna dejstva za obe strane sadrže uglavnom iste elemente, s tim što se jedna strana brani a druga napada, pa su njihovi taktički postupci drugačiji.

Ona sadrže i verovatnu odluku komandanata jedinica čija se dejstva razrađuju. Odluka se predstavlja crtežom na karti iz koga treba da se vidi: cilj i težište napada, bliži i sledeći zadatak, odnosno uzastopni zadaci po taktičkim linijama, oblik manevra, zadaci i pravci dejstva jedinica nižih za dva stepena, svi elementi borbenog poretka, pozadina i komandna mesta u početnom rasporedu.

Osnovne postavke za razradu supozicija daju se tako što se predvidi kada i u kakvom odnosu će se naći jedinice na određenoj zemljišnoj liniji (raspoređene za odbranu, u pokretu, sa

većim ili manjim gubicima, sa više ili manje slabih tačaka u njihovom rasporedu i sl.), vodeći računa da sve to bude realno: da obezbeđuje solidnu obradu predviđenih nastavnih pitanja.

Može se desiti da karta posebnih dejstava bude preopterećena podacima ako bismo na nju ucrtali odluke obeju strana i presek supozicija. Zato, ako će se supozicije odigrati na manjoj dubini, za kraće vreme, mogu se dati na posebnom kompletu karata ili na paus-papiru. Kod ispitnih i kontrolnih zadataka obično nema supozicija. Kod taktičkih zadataka koji se pripremaju za obuku starešina u školi, jedinicama i sl. potrebno je u okviru posebnih dejstava dati i presek supozicije i tako obezbediti da se predviđena nastavna pitanja u dinamici mogu solidno obraditi.

Opšta i posebna dejstva su najvažniji dokumenti iz kojih se uzimaju podaci za ostale dokumente. Pravilno postavljena i solidno obrađena, ova dva dokumenta obezbeđuju dobar kvalitet celog zadatka.

Osnovni zadatak, kao dokument, služi zato da se u njemu da zadatak jedinice sa podacima i uslovima na kojima će se zasnivati rad rešavalaca. Sastavlja se na osnovu opštih i posebnih dejstava, s tim što treba imati u vidu: cilj koji se rešavanjem zadatka želi postići, nivo stručne spremljene rešavalaca, uslove u kojima će se rešavati zadatak itd. O »plavim« treba dati one podatke koji bi se logično mogli imati u sličnoj ratnoj situaciji.

Forma osnovnog zadatka je najčešće sledeća:

U odeljku I daju se podaci o opštim dejstvima »plave« strane koja su se odigrala do vremena kad rešavaoci primaju zadatak i karakteristični momenti iz tih dejstava, a mogu se dati i potrebni zaključci višeg starešine o verovatnom razvoju daljih dejstava

»plavih«. Zatim se daju podaci o situaciji u vazduhu i upotrebi vazdušnih desanata, o nuklearnim projektilima i sl. Ako se »plavi« brane, može se navesti zašto i kad su prešli u odbranu, kako se utvrđuju, njihove dalje namere itd.

Za »crvenu« stranu daju se dejstva koja su se odigrala do prijema zadatka i, po potrebi, karakteristični momenti iz tih dejstava, zatim podaci o situaciji kod »crvenih«, na frontu i u pozadini »plavih«, dejstva avijacije i drugih vidova ako su obuhvaćeni kao učesnici u pretpostavljenim borbenim dejstvima.

Vremenski okvir u kome se daju ova dejstva treba da bude isti za obe strane.

Ovaj odeljak ne bi smeo biti preopširan, pa treba da sadrži samo ona dejstva strana koja su neophodna rešavaocima za pravilno sagledavanje situacije.

U odeljku II daju se u potrebnom obimu posebna dejstva, mesto, vreme i način primanja zadatka, jer sve to ima uticaja na rad komandanta i formulisanje zadatka jedinice. Na primer, zadatak primljen preko radija mora biti kratko i jasno formulisan, tako da ga onaj ko ga prima može brzo i pravilno shvatiti. Zadatak se može dati u vidu zapovesti, izvoda iz zapovesti, naređenja, depeše i sl. Ako treba dati još neke podatke o »plavima« koji nisu dati u odeljku I, mogu se u ovom odeljku dati u vidu zaključaka pretpostavljenog starešine ili novih podataka. Ako nema novih podataka ili zaključaka o »plavim«, obično se poziva na odeljak I ili se kaže: »Podaci su vam poznati«. U vezi s tim ima različitih mišljenja. Jedni tvrde da je suviše iznositi podatke o »plavim« na dva mesta. Drugi kažu da se u odeljku I daju oni podaci koje bi u ratnoj situaciji starešina znao, pa je opravdano

da se u drugom odeljku daju potrebni zaključci pretpostavljenog ili podaci koje bi komandant jedinice prikupio svojim snagama i sredstvima. Kad su podaci o »plavima« u odeljku I ili u prilogu obaveštajne situacije nepotpuni, a rešavaoci nisu dovoljno obučeni, korisno je dati zaključke pretpostavljenog iz procene situacije; ako su ti podaci dovoljni, a rešavaoci bolje uvežbani u rešavanju sličnih zadataka, ovo nije potrebno.

Neki smatraju da u odeljku II treba dati zadatak pretpostavljene jedinice i odluku njenog komandanta u celini. Drugi smatraju da to nije potrebno, nego da treba dati samo one delove odluke koji imaju uticaja na izvršenje zadatka jedinice i na rad njenog komandanta. Najbolje je poći od toga kako se prima zadatak, pa tako dati i odluku. Ako potčinjeni prima zadatak u vidu zapovesti, odluka bi mogla biti celovita, a ako ga prima u vidu izvoda iz zapovesti, depeše, prirodnije je da se daju samo oni elementi koji imaju uticaja na rad jedinice. Pored podataka iz odluke pretpostavljenog, daju se i drugi potrebni podaci: dejstvo njenih suseda i snaga »crvenih« u pozadini »plavih«, o eventualnoj podršci avijacijom i sl.

U odeljku III daju se dopunski podaci koje rešavalac treba da zna, a ne vide se iz prva dva odeljka i karte obostranog rasporeda: postojanje novih puteva koji nisu prikazani na karti, popunjenost jedinice, stepen zamorenosti i borbeno iskustvo ljudstva, koje će mu se jedinice u toku dejstva prepotčiniti, kad će se javiti starešine ojačanja i podrške, podaci o vremenu itd. Neke od podataka iz ovog odeljka komandant bi u stvarnoj ratnoj situaciji znao. Ako se ne daju posebni prilozima kao i svi drugi koji utiču na rad

rešavalaca mogu se dati u ovom odeljku.

U odeljku IV navode se obaveze rešavalaca: koju literaturu da prouče, eventualno ucrtavanje situacije na kartu, u kakvoj ulozi da se pripreme za rad, da li nešto od dokumenata da pripreme pismeno, kojim metodom i gde će se zadatak rešavati (na zemljištu ili po karti) itd.

Uz osnovni zadatak daju se i potrebni prilozima. Kompleksni zadatak koji obuhvata više rodova i službi ima više priloga, a kontrolni, ispitni i drugi zadaci sa manjim brojem rodova i službi ponekad će imati samo kartu (šemu) obostranog rasporeda.

Karta obostranog rasporeda služi zato da pokaže u kakvom odnosu i gde se nalaze snage obe strane u momentu prijema zadatka. Ucertani rastresito po jedinicama za jedan ili dva stepena nižim, treba da se vide svi elementi jedinica za koju se sastavlja zadatak i oni elementi borbenog poretka više jedinice koji imaju uticaja na njena dejstva, zatim KM, elementi pozadine, prepreke (ako ih ima), predviđena rušenja i drugo. O »plavima« se daju samo oni podaci koji bi se logično mogli imati u sličnoj ratnoj situaciji. Postavlja se pitanje, da li sve što je napisano u osnovnom zadatku treba crtati na karti obostranog rasporeda? Smatra se da treba i na karti prikazati sve što se može, a potrebno je da rešavalac zna, jer je karta i inače za njega najvažniji i najpregledniji dokument. Da bi tekst osnovnog zadatka bio kraći, u njemu se možemo pozivati na kartu obostranog rasporeda.

Prilog po obaveštajnoj situaciji daje se ako ima podataka koji se ne vide iz teksta osnovnog zadatka i šeme obostranog rasporeda, ili je uzeta pretpostavka da su oni prikupljeni kasnije.

Prilozima po rodovima i službama mogu biti u vidu izvoda iz zapovesti ili

naređenja pretpostavljene komande, a daju podatke: kako je pretpostavljena komanda predvidela upotrebu tih rodova i službi, koje zadatke će izvršavati za račun te jedinice i koji se zadaci postavljaju ili samo sugeriraju za iste rodove i službe iz njenog sastava. Rešavaocu zadatka, kao komandantu jedinice, može se dati pravo da postavlja zadatke svim rodovima i službama, bilo da su iz organskog sastava njegove jedinice, bilo da su mu pridate ili ga podržavaju.

Šema obostranog rasporeda i prilozima po rodovima — službama čine sastavni deo osnovnog zadatka. Oni mogu da sadrže i neke druge zadatke i da imaju drugačiju formu.

Osnovni zadatak je najvažniji dokument koji se daje rešavaocu. Stoga se mora pokloniti puna pažnja meri, kvalitetu i jasnoći formulacija njegovog sadržaja.

Kad se završi priprema taktičkog zadatka, pristupa se obradi dokumenata koji se traže od rešavalaca: zapovesti, odluke, šeme odluke, nekog plana i slično, po samo jednoj, obično najcelishodnijoj varijanti. To se ne odnosi na kontrolne, ispitne i njima slične taktičke zadatke kod kojih se ne izvodi dinamika. Kod kompleksnih zadataka, gde je potpunije obuhvaćeno više rodova i službi, a izvodi se i dinamika, potrebno je takođe obraditi sve dokumente koji će se tražiti od rešavalaca, naročito ako će više ljudi rukovoditi rešavanjem zadatka u više odvojenih grupa, čime bi se obezbedilo jedinstvo u njihovom radu.

Kad priprema procenu situacije i rešava zadatak, razrađivač mora da uzme u obzir samo one podatke i elemente sa kojima će operisati rešavalac, tj. da priđe rešavanju zadatka kao rešavalac koji će se prvi put sresti s njim. Ovo je naročito važno zbog toga da ne bi bilo nesporazuma između nastavnika i slušalaca. U rešavanju treba predvideti više realnih varijanti, a elaborat razraditi po taktički najcelishodnijoj, odnosno, s obzirom na nastavni cilj, najpogodnijoj varijanti, jer obično nema mogućnosti da se dinamika razrađuje po svim varijantama.

Koliko će biti supozicija zavisi od nastavnih pitanja koja se obrađuju, raspoloživog vremena i cilja koji se želi postići kroz dinamiku.

Svaka supozicija ima nastavni cilj sa jednim ili više nastavnih pitanja. Supozicija u kojoj nema problema nije poučna ni interesantna za rešavaoca, a koliko će biti problema i koliko će oni biti komplikovani zavisi od obima i karaktera nastavnih pitanja, uzrasta rešavalaca itd.

Forma supozicije nije bitna za njevo rešavanje, a može se dati u vidu izveštaja potčinjenih, zadatka primljenog od pretpostavljenog, podataka dobijenih od suseda i sadejstvujućih jedinica i slično.

Postupak pri sastavljanju supozicije u suštini je isti kao i kod sastavljanja zadatka, samo što je obim posla mnogo manji. Polazeći od toga koja nastavna pitanja treba obraditi, postavljaju se snage jedne i druge

strane na izabranoj taktičkoj liniji, sa odgovarajućim međusobnim odnosom (sve usklađeno po vremenu i prostoru) kako bi se stvorili potrebni uslovi za određene postupke jedinica. Nastavna pitanja za supozicije u napadu mogu biti: uvođenje rezerve (drugog ešelona) u borbu, odbijanje protivnapada, utvrđivanje na dostignutoj liniji, postupak jedinica kad »plavi« izvrše nuklearni udar itd. U odbrani se mogu postaviti ova pitanja: prihvata snaga pri njihovom izvlačenju sa prvih položaja, organizovanje i izvršenje protivnapada, sužavanje odbrambene zone i posjedanje pogodnih položaja po dubini, zatvaranje breše napravljene nuklearnim udarom »plavih«, borba protiv vazdušnog desanta, premeštanje pozadinskih delova, premeštanje artiljerije, organizovanje prihvatne linije u odstupanju i slično.

Radi uvežbavanja rešavalaca da cene mogućnosti protivnika, u supoziciji se mogu dati podaci o rasporedu samo jedne strane, a drugu da postavljaju sami rešavaoci onako kako bi se prema njihovoj oceni u određeno vreme mogla naći. Može se dati samo taktička linija, vreme, tempo dejstva, situacija u vazduhu itd. a da rešavaoci sami postavljaju obe strane.

Da bi supozicija bila realno postavljena, a predviđena nastavna pitanja sa rešavaocima solidno obrađena, bitno je pravilno rešiti tri problema: prvo, realno postaviti odnos snaga i uslove u kojima se nalaze (drže pogodnije ili nepogodnije položaje, privlače ili ne privlače sveže snage, ima-

ju ili nemaju atomska borbena sredstva, avijaciju i slično); drugo, odabrati odgovarajuću zemljišnu liniju za presek supozicije (po jačini položaja, reljefu, komunikativnosti, pokrivenosti i drugim osobinama zemljište pogodno ili nepogodno za manevar i upotrebu tehnike jedne odnosno druge strane itd.); treće, pravilno ukomponovati operativno vreme (dan, noć, atmosferski pogodno ili nepogodno i slično). Presek supozicija mora biti logičan nastavak prethodnih dejstava, izraz daljih težnji i odraz mogućnosti obeju strana po vremenu, prostoru i odnosu snaga.

Sastavljanje zadataka za odbrambena dejstva u suštini je isto kao i za napadna sa nekim razlikama kod odnosa snaga, vremena i zemljišta, naročito ako se zadatkom obuhvata: odstupanje, borba sa vazдушnim desantima i slično.

Kod obrade opštih dejstava u odbrani, može se uzeti zemljište u prigraničnom delu ili u dubini državne teritorije, a snage »plavih« se logično vode po vremenu i prostoru tako da se stvori odgovarajuća situacija za odbrambena dejstva. Ako odbrana treba da se izvodi u dubini državne teritorije, »plavi« se vode od jedne taktičke linije na kojoj su izvršili pregrupisanje svojih snaga pa produžavaju napad. Ta linija ne bi trebalo da bude mnogo udaljena od linije gde će se braniti »crveni«. Ako branilac treba da bude u težim uslovima, odstojanje od linije na kojoj se »plavi« nalaze u momentu primanja zadatka do linije

odbrane je kraće i zatvaraju ga slabije snage »crvenih«.

Kod napadnih dejstava bitno je pravilno odabrati odgovarajuću liniju sudara, a u odbrambenim dejstvima, pored nje, treba izabrati i liniju preseka situacije, odnosno liniju na kojoj će se naći snage »plavih« i snage »crvenih« koje im se suprotstavljaju u momentu kad starešina jedinice »crvenih« prima zadatak. Na ovoj liniji treba rešiti i problem odnosa snaga. Kad su »crveni« i napadu, odnos snaga je obično u njihovu korist, a kad se brane, »plavi« treba da imaju jače snage. Ovo je vrlo važan problem u svim borbenim dejstvima, pa mu se pri sastavljanju taktičkih zadataka mora posvetiti puna pažnja.

Obično se daje manje podataka o »plavim« kad jedinica »crvenih« nije u dodiru s njima. Sadržina opštih dejstava u tekstu i na karti ista je kao što je rečeno za napad. Osnovni zadatak se piše kao u napadu, s tim što »plave« tretiramo kao napadače, a »crvene« kao braniocce. Karta obostranog rasporeda može da obuhvati obe strane ili samo »crvene«, dok se o »plavima« daju podaci tekstem. Ovo će biti onda kad je linija preseka situacije daleko od rasporeda jedinice za koju se sastavlja zadatak, pa bi bilo potrebno mnogo karata. Kad god je

mogućno, liniju preseka situacije treba dati na takvom odstojanju da se na kartu obostranog rasporeda mogu uneti snage »plavih« u momentu prijema zadatka, da bi rešavalac imao bolju preglednost i lakše cenio situaciju.

Pri sastavljanju zadatka po temi »Napad na vazdušni desant«, ako je cilj obući rešavaocce u organizovanju napada na vazdušni desant, treba napraviti presek situacije gde se daju potrebni elementi za rešavanje osnovnog problema, tj. za organizovanje borbe protiv vazdušnog desanta. U opštim dejstvima pokaže se mesto i jačina desanta, način i vreme početka spuštanja, snage čije je dejstvo zavisno od dejstva vazdušnog desanta i drugi potrebni podaci o »plavim«. Kod »crvenih« se pokaže jedinica koja će napadati desant, snage na čije dejstvo desant ima uticaja i drugo što je u konkretnoj situaciji potrebno. Kod posebnih dejstava daju se elementi kao kod napadnih dejstava.

Ovo je jedan od metoda pripremanja taktičkog zadatka za ratne igre i grupna zanimanja starešina. Može se zameriti da je suviše školski i da je ovakav put razrade zadatka dug, pa je potrebno naglasiti da svaki razrađivač prilazi poslu individualno prema datim uslovima.

Potpukovnik

Milanko MAJKIĆ